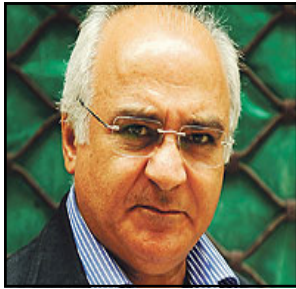

NE DEDİLEER

İBRAHİM TENKECİ (ŞAİR): Edebiyat, biraz da yerini bulma meselesidir. Mustafa Kutlu, erken denilebilecek bir yaşta yerini bulmuştur. Eserlerindeki fikri derinlik, büyük ölçüde bu “yer” ile ilgilidir. Mesela Nurettin

Topçu, “Üç hâkimin hükmünde hata aranmaz: Kalbin, kaderin ve ölümün.” diyor. Mustafa Kutlu da şunu: “Allah varsa, trajedi yoktur.” Bu dünyada, aşk kelimesinin karşısına yazabileceğim tek şey, edebiyata olan bağlılığımdır. Bunu, Mustafa Kutlu hocamızda da gördüğümü söyleyebilirim. Onun edebiyata yaklaşımı veya edebiyat anlayışı, iyilik üzerine kuruludur. Kötü biri, onun hikâyelerinde ve dünyasında asla barınmaz. Mustafa Kutlu, bir sohbetimiz esnasında, “Şiir, sözün bittiği yerden başlar.” demişti. Bana kalırsa, Kutlu’nun hikâyeleri de böyledir. Söz biter ve hikâye başlar. Mustafa Kutlu Külliyyatı, birbirinden bağımsız yapıtlardan değil, birbirini tamamlayan eserlerden oluşur. Dolayısıyla, onun külliyyatını hangi kitaptan okumaya başlarsak başlayalım, sonuç değişmez, hep aynı yere çıkarız. Farklı yollardan da olsa, varacağımız yer, insan olmanın basit ve ince kurallarıdır. Yani hakkaniyettir, samimiyettir, merhamettir, mesuliyettir.

FERİDUN ANDAÇ: Öykülerinde bir bakışın, bir hayatın değiştirdiği zamanı bize sunan Mustafa Kutlu’nun anlatı dünyasına adım atmak için nereden başlamalı? Bir yanımıza Yoksulluk İçimizde’yi alıp, diğer bir yanımıza Uzun Hikâye’yi koyduğumuzda;

anlatısının sırrına erebilmek için başka bir sesine dönmek kaçınılmaz olacaktır! “Kimdir bize hayatı böylesine hikâye eden bu anlatıcı?” diye bir soruyu soracağızdır kaçınılmaz biçimde. Öyleyse, onun bakışının izine düşmek için, hayatın baktığımız, ama hiç mi hiç görmediğimiz yüzlerine bizi yolculuklara çıkararak o benzersiz denemelerine göz atmalı önce, derim. Örneğin; Yoksulluk Kitabı’nı başa alabilirsiniz. Sizi Hayat Güzeldir’in o iyimser bakışlı öykülerine taşıyacak Kutlu anlatısının sırlı kapılarında geçmek istiyorsanız, bir de Ya Tahammül Ya Sefer’e dönmelisiniz derim. Benim için Mustafa Kutlu’nun asıl “açılış anlatısı” Yokuşa Akan Sular’la başlar. Okura derim ki; bir yurt haritasında gezinir gibi Mustafa Kutlu’yu okumak için birkaç koldan başlamak en iyisi. Kronolojik okuma yerine böyle başlama noktaları belirlemeli. Eminim ki birkaç adım sonra o uzun anlatılarının sırrına döneceksiniz yüzünüzü.

NAZAN BEKİROĞLU: Ben ana kubbeden başlamayı öneririm. Sır ile. Sonra “beşleme”nin tamamlanması gerekir. Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir sırasıyla tekrar Sır kitabına gelinir. Böylece onun

hikâyesinin asıl karakteristiğini veren şeyin, şark hikâyesi ile kurduğu ilişkinin tadı, bilgisi, estetiği oluşur. Bundan sonra Sır sonrası uzun hikâyeler kendi kronolojileri içinde okunabilir. Uzun Hikâye, Beyhude Ömrüm, Mavi Kuş, Tufandan Önce, Menekşeli Mektup, Chef, Huzursuz Bacak, Tahir Sami Beyin Özel Hayatı. Bu eserlerle de onun halk hikâye geleneği ile kurduğu ilişki fark edilir, tadı alınır, bilgisi edinilir. Mustafa Kutlu bir yazar olarak külliyyatıyla kavranır.

CİHAN AKTAŞ: Mustafa Kutlu’yu “Yokuşa Akan Sular”dan bu yana okumaya devam ediyorum. “Yoksulluk İçimizde” sanki kentleşmeye çalışan Müslüman topluma asıl sorunun nerede boy verdiğini, yolun henüz başlarında anlatıyordu. Tesettürü be-

nimseyerek hayat tarzını değiştiren Süheyla, edebiyatta kadın kahraman bağlamında aynı derinlikte işlenmemiş bir muhasebenin öznesi olması itibarıyla önemlidir. Taşdığı Erzincan sesleri ve renkleri itibarıyla “Bu Böyledir”, Kutlu’nun en sevdiğim eserlerinden biridir. “Uzun Hikaye”, edebi metinlere pek konu edilmemiş türde bir muhalif kimliği geliştiren Anadolu aydınları çevresinde geçiyor, bu bağlamda yok olan kasabalılığı ve kaybolup giden kişileri, serüvenleri kayda geçiriyor. “Rüzgarlı Pazar”, İstanbul şehrinin derinlerini gören, bir bakıma bu şehirde dalgalanan henüz göze o denli görünmeyen yaratıcı devinimi kurcalamasıyla edebiyat zemininde “yalnız” bir hikâye; bana kısmen “Sır” ve “Huzursuz Bacak”la bir bütünlük içinde görünüyor. “Menekşeli Mektup”u, bırakılıp gidilen insanın hayata tutunmasını sağlayacak umutların bir alegorisi olarak, özellikle hac hikâyesiyle birlikte günümüzün yalnızlaşan insanına neleri unuttuğunu hatırlatan bir mektup olarak önemli. “Zafer Yahut Hiç” ve “Kapıları Açmak”, Kutlu’nun sinemacı bakışını kavramakta “Mavi Kuş” kadar yardımcı olacak evsafta hikâyeler.

Buse KARATAŞ 11-H

Türk hikayeciliğinde YARIM ASIR... Mustafa Kutlu...

Turgutlu Lisesi'nin Aylık Gazetesidir

Nisan 2022

Cilt 39 Sayı:39

LİSENİN SESİ

MUSTAFA KUTLU ÖZEL SAYISI

Mustafa Kutlu Kimdir ?

Mustafa Kutlu 6 Mart 1945 Erzincan doğumlu, Türk yazar. Öykü ve denemeleleriyle tanınır.

Erzincan'da doğdu. Erzincan Lisesini (1964), Erzurum A.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümünü (1968) bitirdi. Tunceli Lisesinde ve İstanbul'da Vefa Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1974'te mesleğinden ayrılarak Dergâh Yayınlarında çalışmaya başladı. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nin yayın müdürlüğünü 3. ciltten itibaren üstlendi. (8 cilt, 1976-1998).

İlk hikâyeleri Fikir ve Sanatta Hareket dergisinde çıktı (İlk hikâyesi 'O', 1968). 1979-1982 yılları arasında bu derginin yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. Ayrıca Adımlar (Erzurum), Hisar, Türk Edebiyatı, Düşünce, Yönelişler'de hikâyeler yayınladı. Dergâh dergisinin genel yayın müdürü oldu (Mart 1990). Zaman gazetesinde "Bir Demet İstanbul" başlığı ile şehir yazıları (1986), Yeni Şafak gazetesinde kültür ve spor yazıları (1995) yazdı. Kanal 7'de kültür programları hazırladı.

Mustafa Kutlu, hikâyecilerimizin önde gelen isimlerindedir. Daha çok köy ve kasaba insanının günlük endişelerini işlemiştir. Hikâyelerinde kahramanlar Türkiye'deki sancılı değişimin birer şahididirler.

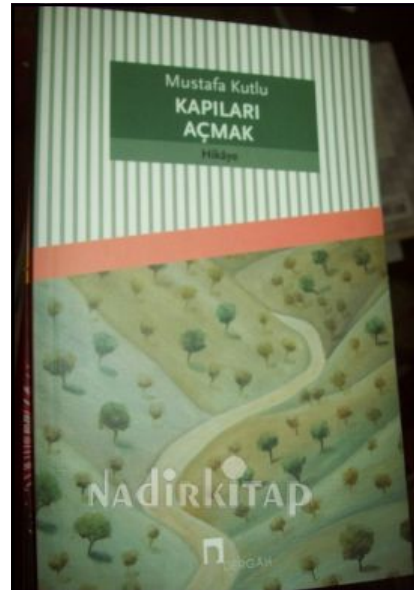
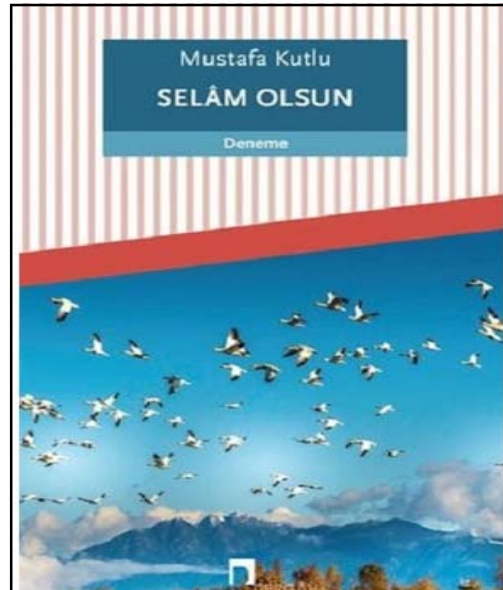
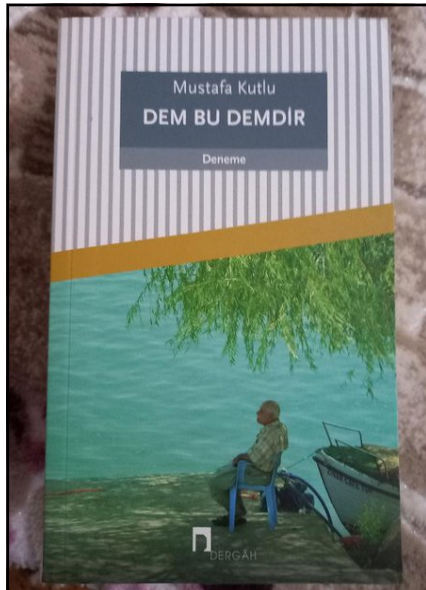
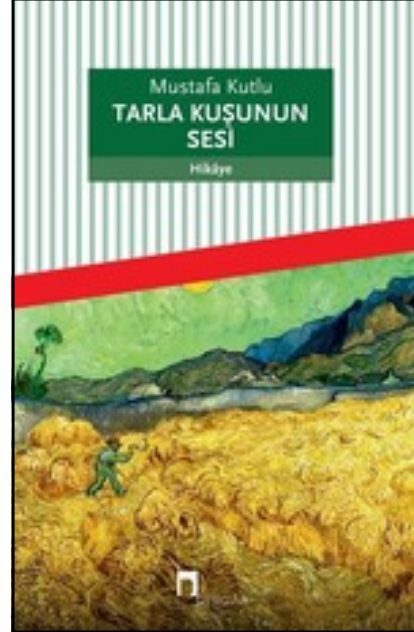
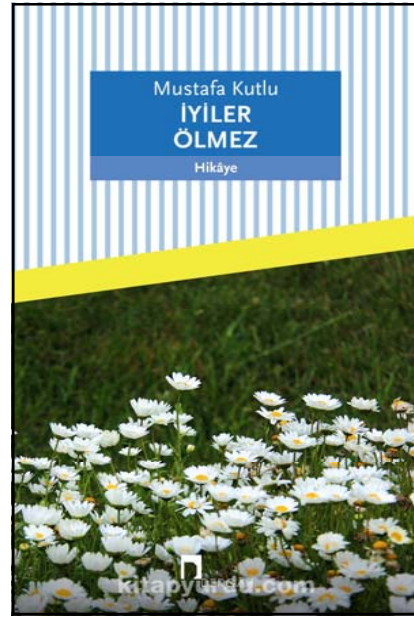
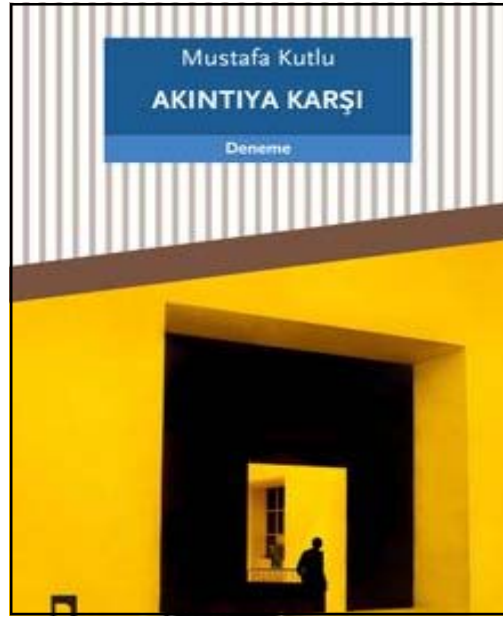
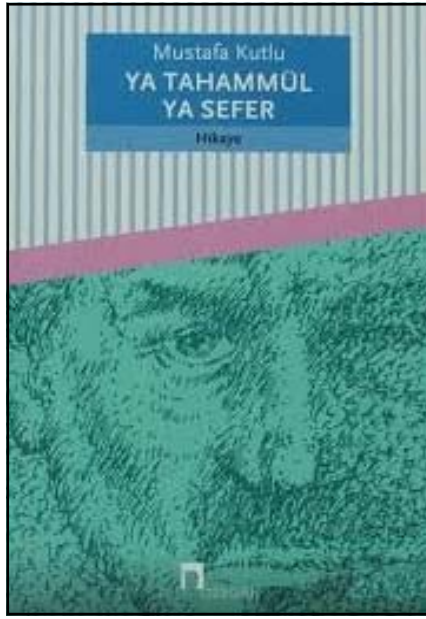
ESERLERİ

- Ortadaki Adam (1970)
- Gönül İşi (1974)
- Yokuşa Akan Sular (1979)
- Yoksulluk İçimizde (1981)
- Ya Tahammül Ya Sefer (1983)
- Bu Böyledir (1987)
- Sır (1990)
- Arkakapak Yazıları (1995)
- Hüzün ve Tesadüf (1995)
- Uzun Hikaye (2000)
- Beyhude Ömrüm (2001)
- Mavi Kuş (2002)
- Tufandan Önce (2003)
- Rüzgarlı Pazar (2004)
- Chef (2005)
- Menekşeli Mektup (2006)
- Kapıları Açmak (2007)
- Huzursuz Bacak (2008)
- Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı (2009)
- Zafer yahut Hiç (2010)
- Hayat Güzeldir (2011)
- Anadolu Yakası (2012)
- Deneme-İnceleme [değiştir]
- Sait Faik'in Hikaye Dünyası (1968)
- Sabahattin Ali (1972)
- Şehir Mektupları (1995)
- Akasya İle Mandolin (1999)
- Yoksulluk Kitabı (2004)
- Çocuk Kitabı (2004)
- Yıldız Tozu (2005)

“Lisenin Sesi” gazetesinin bu sayısında, Anadolu Mektebi-Yazar Okumaları Projesi kapsamında ünlü yazarımız Mustafa KUTLU ile ilgili bir ek hazırladık. Okurlarımızın yazarımızı daha iyi tanımaları, yorumlamaları maksadıyla hazırladığımız çalışma umarız amacına ulaşır. Bu sayede biz de Mustafa Kutlu'nun fikir dünyası ile ilgili sizlere bir kapı açabiliriz.

Mustafa KUTLU Eserleri

Araştırma - İnceleme

11. Ali Ayçil, Mustafa Kutlu Kitabı'nda (Nehir Yayınları) şunları aktarır: "Düşündüğümde bana bile tuhaf gelen ortak bir yazgımız var Mustafa Kutlu ile. İkimiz de aynı şehirde doğduk. İkimizin de ilk gençlik yıllarında futbol oynamanın apayrı bir yeri var. Yıllar sonra onun okuduğu Atatürk Üniversitesi'nde ben de okudum. Ve onun gibi, Erzurum, benim de hayatımı şekillendirmemde önemli bir yer tuttu. Üniversite sonrasında tıpkı Mustafa Kutlu gibi bir süreliğine Anadolu'da öğretmenlik yapıp İstanbul'a geldim. Nihayetinde yine onun gibi memuriyetten istifa edip bir yaynevinde editörlüğe başladım. Doğrusunu söylemek gerekirse tamamen tesadüfi olan bu sıkı takibin nereye kadar süreceğini ben bile merak ediyorum" ifadesini kullanmıştır. Bu sıkı takip bizce hâlâ devam ediyor. Mustafa Kutlu'dan sonra Dergâh Dergisi'nin başına Ali Ayçil geçti.

12. Mustafa Kutlu ve hikâyeleri üzerine birçok yüksek lisans tezi ve çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bazı çalışmalar şöyledir:

- Mustafa Kutlu Kitabı: Der; Nusret Özcan – Kemal Aykut (Nehir Yayınları)
- Mustafa Kutlu Hikâyeciliği, Varoluş, Yabancılaşma, Hakikat: Ercan Yıldırım (Ebabil Yayınları)
- Mustafa Kutlu ve Yoksulluk İçimizde – Necati Tonga (Akçağ Yayınları)
- Aynanın Sırrı: Mustafa Kutlu Sempozyumu Bildiriler Kitabı: Küçükçekmece Belediyesi

13. Mustafa Kutlu, kente karşı şehri savunan bir yazardır. İstanbul ve Anadolu ekseninde bir karşılaştırma ile eserlerini örer. Modernizme karşıdır. Geleneği önemser. İstanbul onun için bambaşka bir yerdir. Bu yüzden İstanbul'dan ayrılmak istemez. İstanbul'u bir yandan överken, bu övme onun tarihsel ve doğal güzelliğinden dolayıdır, bir yandan da yerer, bu yergi de İstanbul'un hızla kentleşmesinden, kirlenmesinden dolayıdır. İstanbul'un her karışımını gezmiş ve bu gezintileri neticesinde Şehir Mektupları adlı eseri ortaya koymuştur. Bu eser gazetelerde tefrika edilen köşe yazılarından derlenmiştir.

14. Eserlerinden bazıları sinemaya uyarlanmıştır: Mavi Otobüs ve Uzun Hikâye.

15. Bir dönem belgesel ve televizyonculuk işiyle de uğraşan Kutlu ayrıca bir ansiklopedisttir. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nin 3. sayıdan itibaren yayın müdürlüğünü yürütmüştür.

Mustafa Kutlu
(Kitap Alıntıları)

Yiğit namı ile yürür.
Din, Âmentü'ye inanmaktadır.
Bizde hayırlı işin arası açılmaz.
Hülyası olmayınca hayatın ne tadı var?
Kırıla kırıla un ufak kaldık be! Aldırma...
Zenginimiz bedel verir, askerimiz fakirdendir.
İnsan yaza yaza değil okuya okuya yazar olur.
Bahçenin, meyvenin, çiçeğin iyileştirici bir gücü de var.
Kurban olduğum Allah kimsenin rızkını kimseye vermiyor
Umudunu kaybetmeyeceksin arkadaş. Kaybettin işin bitti.
Gerçekten bu ülkenin en önemli zenginliği insan unsurudur.
Alnımıza "Ya tahammül ya sefer" yazılmış. Bize sefer düştü.
Bir evi dışardan bakan içerde ne oluyor bilebilir mi? Bilemez.
Gönlünüz bir kere bir işe yatarsa, o işin olmazını göremezsiniz.
İyiler ilk görüşte tanınmaz. O zaman bi çok kez görüşürüz demek.
Sanat da tıpkı şu yalan dünya gibi bir oyun ve eğlenmeden ibarettir.
Sevgili anneme ve babama, sizi üzmemek istemezdim ama ihaneti gördüm.
Yarasına dokunmayacaksın. Bilmez de dokunursan ateş olur seni kavurur.
Ulan alçak dünya, hain dünya, kötülerin dünyası.
Ben seni yakmaz mıyım!
Böyledir. Bizde iyiler ölmez. Evliya olup aramızda yaşarlar. Nitekim görüyorsunuz işte.
Bu ana baba sevgisi görmemiş yetim çocuk bu kadar merhameti nasıl biriktirmiş içinde?
Bu alemde güçlü olacaksın aga. Yoksa ezerler seni.
Ezmeseler bile soytarı yerine koyup oynatırlar. Bir dilim ekmeğe boyun bükersin...
Bak ben bu atelyeye çırac olarak girdim, sonunda atelye sahibi oldum. Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah. Doğru çalışın, üç kuruşa tama etmeyin, helal kazanıp helal yiyin.
Felsefe bize tefekkür etmeyi öğretir. Onunla iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırmayı öğreniriz.
Kur'an-ı Kerim'de "Düşünmez misiniz, akletmez misiniz?" vurgusu çok yapılır.
Türbeleri ziyaret edin. Onlar size ölümü, ahireti hatırlatır. Ama asla onlardan yardım ve şefaah istemeyin. Yardım ancak Allah'tan istenir. Lütfen ağaç dallarına bez bağlamayın.
Eğer inanıyorsak sanat, hakikâte giden yolda bize yardımcı olur. Kalbimizi açar, bizi merhamet ve şefkat sahibi kılar. Kâinatın kitabını, yani temaşayı öğretir. Güzelliğin farkına varırız.

15 Maddede Mustafa Kutlu

1. Erzincanlıdır. 6 Mart 1947 tarihinde doğmuştur. Babası Nurettin Bey'dir. Çocukluğu genellikle babasının görevi nedeniyle o nahiye senin bu nahiye benim dolaşarak geçer. Akli erdiğinde Kemah'ın Kamerik nahiyesinde Sarıoğulları denilen ailenin geniş bir arazi üstüne kurulmuş evindedir. Bu ev, Kutlu'nun hayal dünyasında önemli bir yere sahiptir. Komşuları Cebesoy İstasyonu'nun lojmanlarında oturan demiryolu işçileridir.

2. Kutlu'nun demiryolları ve trenlerle olan muhabbeti çocukluk yıllarında başlar. O, bu yıllardan sonra iflah olmaz bir tren sevgisine bürünür. Evet, tren değil, "tiredir" onda bu anlatı. Geleneksel anlatıya önem verir.

3. Sıkı bir Türk Sineması izleyicisidir. Sebze-meyve halinde çalıştığı yıllarda kazandığı paranın büyük bir kısmını film izlemeye ayırır. Koyu bir Fenerbahçeli'dir. Bir dönem spor konusunda köşe yazıları yazması da bunun sonucudur.

4. Beşir Ayvazoğlu, Defterimde Kırk Suret isimli eserinde Mustafa Kutlu'ya da yer vererek onun hakkında şunları aktarır: "Mustafa Kutlu'yu anlatmak, mahrumiyetlerle yüklü çocuklarını çok partili döneme geçişin ve değişimin sancılarını iliklerinde hissederek, gençliklerini ise 1970'lerin kaotik ortamında pişerek yaşamış bir aydın neslinin dramatik macerasını anlatmak demektir."

5. Mustafa Kutlu bir Anadolu hikâyecisidir. Eserlerinin genelinde kullandığı mekân ve mefkûresini oluşturan bu topraklardır. Toprağa büyük saygı duyar, betona karşıdır. Onun için "betona cemre düşmez", insanlık "kendiliğini" toprakla temas ile elde edecektir, topraktan koptukça insan, "özünden" kopacak, yabancılaşma serüvenine dâhil olacaktır.

6. İstanbul ile ilk teması, Güzel Sanatlar Fakültesi'nin sınavına girmek amacıyla gelmesiyle olur. Fakat saf ve temiz Anadolu çocuğunun gözlerindeki o ilk İstanbul izlenimi iyi değildir. Ürker bu durumdan. Geri döner. Erzurum'da Edebiyat Fakültesi'ne kayıt yaptırır. Üniversitede okurken Ni-yazı Akı, Kaya Bilgeçil, Orhan Okay ve Selahattin Olcay gibi hocalardan dersler alır. Fakat onun ilgisi resmedir. Resimle ilgilenmeye devam eder bu yıllarında. Hatta Erzurum'da Halk Eğitim Merkezi sergi salonunda bir sergi de açar.

7. Mustafa Kutlu, Hareket Dergisi kökenli bir kalemdir. Hareket Dergisi ile ilk teması üniversiteden hocası olan Orhan Okay'ın odasında Ezel Erverdi ile karşılaşınca gerçekleşir. Dergiyi incelediğinde derginin çok sade olduğunu,

"solunan hava,
yüzülen su, oturup
kalktığın insan,
yürüdüğün yol seni
değiştirir.."

mustafa kutlu

görselliğinin arttırılması yönünde kanaat belirtir, Ezel Erverdi bu öneriyi kabul eder ve Mustafa Kutlu, Hareket Dergisi'ne ilk girişini yapar. Dergiye çizimleriyle katkı sağlar.

"Bir şey yap güzel olsun. Huzura vesile olsun, rikkate yol açsın, şevk versin, hakikate işaret etsin."

Mustafa Kutlu

8. Hareket Dergisi, Mustafa Kutlu'nun fikri zeminini oluşturma açısından önemli bir yere sahiptir. Nurettin Topçu'nun sanat ve fikir anlayışının çerçevesinde hazırlanan dergi Kutlu için bir okul görevi görmüş, Hareket hareketini benimsemiş ve davayı omuzlamıştır.

9. Edebiyat Fakültesi'nden mezuniyet tezi Sait Faik'te Plastik Unsurlar'dır. Bu onun hikâyelerinin nüvesini anlamak için önemlidir. İlk eserleri Ortadaki Adam ve Gönüş İş'i'dir. Bu eserleri ile birlikte bitirme tezi Hareket Yayınları tarafından yayımlanır fakat bir daha yeni baskıları yapılmaz. Bunlar dışında 23 öykü ve 6 deneme kitabı vardır. Son 5-10 yıllık süreçte her sene bir kitap yazma âdeti edinmiştir.

10. Bir dönem öğretmenlik de yapan Kutlu, öğretmenlikten istifa ederek İstanbul'a yerleşmiş, dergicilik ve yazarlık asıl mesleği olmuştur. Hareket Dergisi kapandıktan sonra Dergâh Dergisi kurulmuş, Kutlu da başına geçirilmiştir. 25 yıl boyunca dergi işlerini yürütmüş, Dergâh Dergisi'nin 310. sayısında 17 Kasım 2015 tarihli bir veda mektubuyla bu görevi Ali Ayçil'e devretmiştir. Mektubu şöyle dir: "İlk sayısını Mart 1990'da çıkardığımız Dergâh Dergisi'nin "Yazı İşleri" görevinden ayrılıyorum. Tanıyanlar bilir, uzun vedaları sevmiyorum. Bu görevi artık Ali Ayçil yürütecek. Ali Ayçil ismini Asım Erverdi'ye ben teklif ettim. Dergah'la ilgili tüm sorumluluk bundan böyle ona aittir. Ürünlerinizi ve mektuplarınızı Ali Ayçil'e gönderin. Bu yirmi beş yıl nasıl geçti? Rüzgâr gibi. Geçen zaman içinde kimin kalbini kırdım, kimi üzdüysem hakkını helal etsin. Ben eğer varsa hak-kım, helal ediyorum. Cenab-ı Hak yar ve yardımcımız olsun."

Mustafa KUTLU'nun Kaleminden

Şükür

Hani Yunus Emre der ya: "Miskin Yunus biçâreyim Baştan ayağa yâreyim"

Bunun gibi, çok seyrek de olsa gafletten kurtulduğum anlarda; bir etrafıma bir de kendime bakıp "baştan ayağa" şükre garkoluyorum. Sevincimden ağlarken kendi kendime:

– Bu ben miyim yâ Rabbi?
– Bunlar çiçek açmış kiraz ağaçları, şu öten kuş kanarya mı?

Soluduğum hava, sağlıklı aldığım nefes, attığım adım, söylediğim söz, işte kulak-ayak-göz-parmak vesaire. Bütün bunlar için; şu içtiğim su, bastığım toprak için, kalbime koyduğum iman, içime doğan nur, önüme açtığım yol, aklıma düşürdüğün fikir, dilime dolanan kelime-i tevhid için ve daha neler neler için; anam-babam-eşim-evlâdım-kardeşim-arkadaşım-yerim-yurdum-sağım-solum-aklım-fikrim (ne sayarsın bre abdal) saymaya kudretim yetmeyecek her şey için binlerce şükür.

Belki o anda ıssız bir dağ başında, veya küçük bir mescit-te, ya da iftar sofrasındayım.

Gözyaşları ile, dua ile, secde ile şükür diyorum. Çok şükür bu ihsana, bu nimete, bu devlete.

Diyorum ya, işte bu bir anlık bir şeydir.
O an geliyor ve geçiyor.

"Göçtü kervan kaldık dağlar başında" misali.

Ve yeniden pis nefsim dönmüş "buyur" diyorum.

Her günahkâr-âciz kul gibi, her dünya ile hem-hal olan âdem gibi kendimi mâsivanın kollarına atıyorum. Az önce "bu ben miyim" diye hayretle temaşa ettiğim kendimi.

Ne tuhaf! Ne aci! Olmamış, ham ervahın sefaleti. Keşke o şükür halini avucumda-içimde-aklımda-kalbimde sürekli tutabilsem. Tasavvuf ehli, "Şükür, nimeti değil, onu sana nasibedeni görmektir" diyor. Ve ilave ediyor: "Avam yenecek-içilecek-giyilecek şeylere şükreder, havas kalbe gelen feyze şükreder".

Hz. Peygamber daima "Zikreden dil, şükreden kalbe" sa-

hip olmayı dilemişti. "Yemek yiyip şükreden, oruç tutup sabreden gibidir" buyurmuştu.

Servetin şükürü muhtaçlara yardım, bilginin şükürü onu insanların yararına kullanmak, sıhhatin şükürü Allah'a ibadet-insanlara hizmet....

Abdülkadir Geylani hazretleri Fütûhu'l-Gayb adlı eserinde üç tür şükürden bahsediyor:

Dil ile şükür: Nimetin Allah'tan olduğunu kabul ve yaratıklara nisbeti terk etmek. Ne kendine, ne güç-kuvvet ve kazancına, ne de bir başkasına isnad etmemek. Çünkü sen de, onlar da hep o nimet için sebep-âlet ve vasıtasınız.

Kalp ile şükür: Dil ile yaptığın şükür aslında kalpteki şükürün ifadesidir. Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de "Allah, gizli ve açık olarak nimetlerini size bol bol vermiştir" (Lokman), "Sizde nimet adına ne varsa, hepsi Allah'tandır" (Nahl), "Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız saymakla bitiremezsiniz" (İbrahim) buyurmaktadır. Müminin kalbi bu ihsana şükür ile dolar, taşar.

Organların şükürü: Bu ise insanın bütün varlığı, benliği, organları ile tam ve kâmil bir biçimde ibadete yönelmesidir. Cenab-ı Hak'ın sayısız nimetlerini farketkiçe, ve bunlardan nasibi-mize düşene sahip oldukça içimi hem bir sevinç, hem de garip bir yeis kaplıyor.

Herhalde ve muhakkak bunca nimetin şükürünü layıkı ile eda edemiyorum. İnsan bir an nefessiz kaldığını düşünse; bir lahza göremez, bir an konuşamaz olduğunu tasavvur etse dehşete kapılıyor. Ya kararın kalbinde imandan eser kalmaz ise, ya büsbütün nefsin emrine girersen...

Bu endişeler içinde şöyle diyorum: Ancak her nefeste "Allah" diyenler gerçekten şükrediyorlar. Bu hesap ancak böyle görülür. Sonra başım acz içinde önüme düşüyor. Benim gibiler ancak Hak'ın hesabına sığınmayan rahmeti ile paçayı kurtarabilir. Ne diyelim: Allah Kerim!..

Sabır

İnsanoğlu zayıf mahluk. Sıcak olur sıcaktan, soğuk olur soğuktan; az olur azdan, çok olur çoktan şikâyet eder. Nefis dokuz canlıdır gördüğünü ister. Canımız-malımız selamette, keyfimiz yerinde ise güler oynarız; bu nimetlere şükretmek aklımızdan geçmez; az bir tehlikeye düşelim, biraz canımız yansın hemen feryada başlarız.

Sabır dünya hayatında nefisle olan imtihanımızın başlıca ölçüsüdür. Bakınız onun mânâları içinde neler var: Bir kere katlanılması zor acılar, sıkıntılar, haksızlıklar karşısında metin olmak lazımdır. Yoksulluk, yakınların ölümü, ayrılık, hastalık ve burada saymayı lüzumsuz bulduğum pek çok felaket karşısında şikâyet etmeden, sızlanmadan olana rıza göstermek her babayığidin harcı değildir.

Parmağımıza diken batsa dünya başımıza yıkılmış gibi feryat ederiz. Ateş düştüğü yeri yakar. Doğru. Veren de Allah, alan da Allah. Madem ona teslim olmuşuz; "lütfun da hoş, kahrın da hoş" diyebilmeliyiz. Ama nerde?

En basit meseleler yüzünden aniden parlayarak ya kavgaya tutuşur; ya bağırmaya başlarız. Öfkesini dizginleyenlere ne mutlu. Beklemeye tahammülümüz yoktur, çokluk sıraya riayet edemeyiz. Ne olacaksa bir an önce olsun, ne geleceksin bir an önce gelsin deriz. Bunun temelinde nefsin "elde etme, tatmin olma" duygusu yatar. Bir kere azdı mı durdurmak her kişinin değil, er kişinin harcıdır. Oysa nefsin bu sınır tanımayan arzuları hem kendi ruhumuza, hem bedenimize, hem de çoğu kere başkalarına zarar vermektedir. Cenab-ı Hak'ın yasak kıldığı bütün eylemler şeytanın iğvası ile nefse hoş gösterilir. İşte bu "bile bile lades" gibi bir şeydir. İçki, kumar şevket, hile, yalan, haksız kazanç, haksız elde edilen makam, şöhret, ne kadar zararlı şey varsa nefsin esiri olan kişi bunların peşinde koşar. Nefsin bu sayısız istekleri ile mücadele sabrın en önde gelen özelliğidir. Sabır en başta nefse karşı kazanılmış bir zaferdir. Kur'an-ı Kerim'de üzerinde çok durulan bir husustur. Hz. Peygamber de sabırla ilgili pek çok hadis söylemiştir.

Cenab-ı Hak'ın biz insanlara gönderdiği bütün peygamberler Hak'ı tebliğ için büyük acılara dayanmak zorunda kaldılar. Peygamberler tarihi bu ibretli kıssalar ile doludur ve her birinin merkezinde sabır durmaktadır.

Hz. Peygamber: "Sabır (hadisenin) sarsıntı tesiri yaptığı ilk anda gösterilen tahammüldür" buyurmuştur. Buna bağlı olarak "Sabır ilk vuruşta olur" denilmiştir.

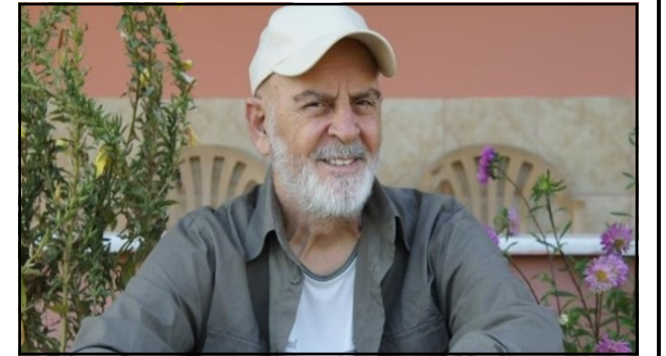
Günümüzde insanlar sabrı unuttu. Hatta onu lüzumsuz buluyor. Her ne istiyorlarsa "Hemen, şimdi" olmalı diyorlar. Bunu bir hayat tarzı yapmışlar. Elbette ki öte dünyaya inanmayan, hesap gününü kabul etmeyenler "gün bu gün, saat bu saat" diyebilir. Dünyaya bir kere geliyoruz; ye-iç-gül-eğlen-def-i hacet et-seviş, güçlü ol-üstün ol-başkalarına emret-nimetler senin külfetler başkalarının olsun- "ga" deyinse su, "gı" deyinse et gelsin diyebilir. Alabildiğine bencil, alabildiğine merhametsiz olabilir. Kendisine zarar gelmesin de, kime gelirse gelsin diyebilir. Ancak inanamlar böyle davranamaz. Onlar sabr-ı cemil sahibi olmak zorundadırlar.

Cüneyd-i Bağdadi'ye sormuşlar, sabır nedir diye. Şu cevabı vermiş: "Yüzünü ekşitmeden acıyı yudum yudum içine sindirmekti."

Hz. Ali "Vücuda göre baş ne ise, imana göre sabır odur" demiş. Cenab-ı Allah "Sabredenleri amellerin en güzeline verdiğimiz ecir ile mükafatlandıracağız" (Nahl-96) buyuruyor.

Ebu Muhammed Ceriri "Sabır, kalp sükun içinde bulunduğu halde nimetle mihnet arasında fark görmemektir" diyor.

Şimdi bir lahza durup düşünün. Hangimiz nimetle mihnet arasında fark görmüyoruz. Hemen hepimiz "Rabbena hep bana" demeye alışmışız.

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Mustafa Kutlu'nun “Mavi Kuş” Adlı Öyküsünün İncelenmesi

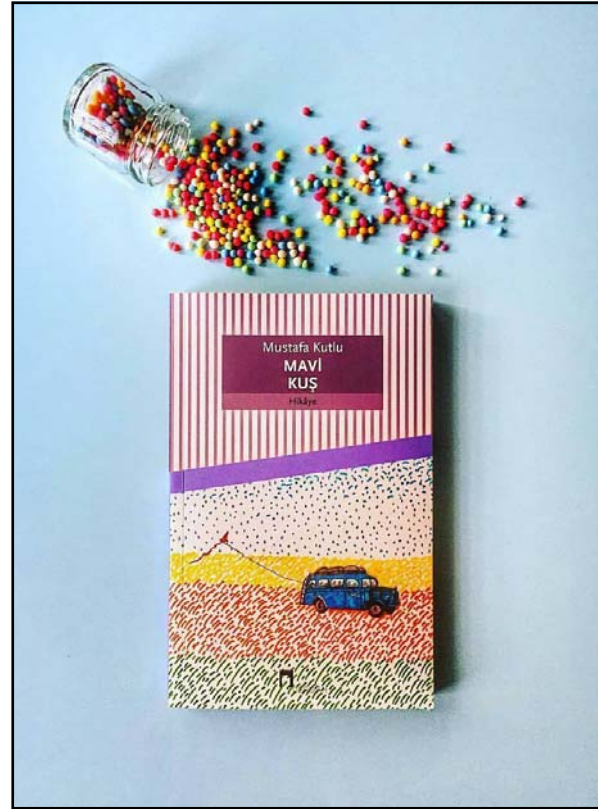
Mavi Kuş, Mustafa Kutlu tarafından kaleme alınmış, tür olarak hikâye ile roman arasında kalmış bir yerdedir. Bunu Mustafa Kutlu eserinde şöyle dile getirir: “Bu hikâye ile roman arasında bir kitap. Kayda-kuyda bağlı. Girişi-gelişmesi-sonucu var. Alt yapısı-üstyapısı, çatısı bacası var. Göstereni, gösterileni, imi, timi var.” (s.17) Hal böyle olunca Mavi Kuş, roman tekniği bakımından analiz edilebilir bir konuma gelmektedir. Çok uzun bir hikâye olan Mavi Kuş, bir otobüs yolculuğunda yaşanan olayların anlatıldığı, köy hayatından kesitler sunan bir eserdir.

Mavi Kuş, otobüse ve kitaba adını vererek daha ilk bakışta mekân olarak önemini ortaya koymaktadır. Köylüler, mahkûm, jandarmalar, turistler, öğretmen ve eşi, doktor, ağa, kâhya, muavin, mühendis, arkeolog, kokucu, otobüsü izleyen iki silahlı asker, otobüsün üzerindeki kaçak çocuk ve bir kediden oluşan grup, bir köyden Kaptan Kenan'ın idaresindeki Mavi Kuş'la tren istasyonuna varmak üzere yola çıkmışlardır. Yolculuk esnasında Kenan'ın delilikleri, hasta kadının ölümü, Mavi Kuş'un arızalarla yolda kalması v.b. gibi olaylar yaşanmaktadır. Tren istasyonuna varılınca her şeyin bir film seti olduğu, birdenbire anlatıcı tarafından açıklanır. İşte tam bu esnada bir sürpriz olur ve hikâye sona erer. Hikâyenin dili sade ve akıcıdır. Olayların bir köyde başlaması ve karakterlerin köy halkından olması, Mavi Kuş'u köy-kasaba edebiyatı yönünden önemli kılmaktadır.

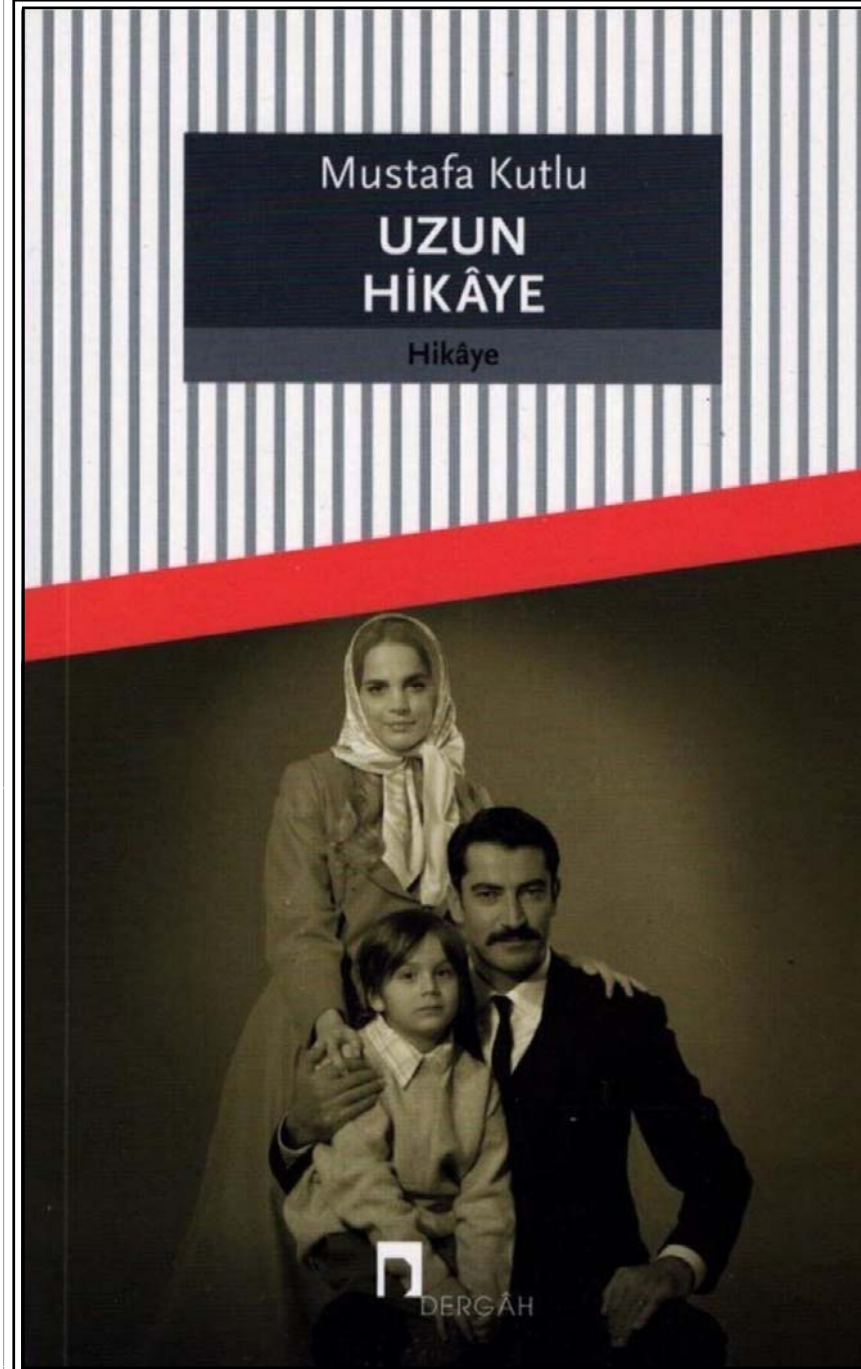
“Mavi Kuş son güz bitip ilk kar düşünceye kadar köyle istasyon arasında hep böyle gider gelir. Ne zaman ki havalar soğumaya, müşteriler yoldaki ayazı yiyip mırıldanmaya başlarlar; o zaman Kenan ısıtma tertibatı olmayan, olsa bile çalışmayan otobüsün orta koltuklarından birini söker. Oraya benzin bidonundan yapılmış yedi sekiz yaşlarında bir çocuk boyunda geniş karınlı, iri kapılı bir soba kurar. Sobanın borusu geçsin, dumanı dışarı savrulsun diye tavana bir delik açmıştır. (...) Yağan karın bütün ovayı

beyaza boyadığı, ancak seferleri aksatmadığı günler, çıtır çıtır yanan meşe odunları ile bu soba yolculara neşe kaynağı olur.(...) Sonra kar iyicene yağar ve Mavi Kuş'un önünü keser. O zaman Kenan otobüsü meydanın bir köşesine çekip dinlenmeye terk eder. Ama sobayı kaldırmaz çünkü sobanın sahipleri vardır. Her kasabada olduğu gibi burada da bir deliyle bir meczup gün boyu dolanıp dururlar. Elbette ki kimseleri yoktur. Kışın kahve kapanıncaya kadar kahvede ısınır, çay içerler. Gece yarısından sonra otobüse gelirler. Artık kar kalkıp, yollar açılınca kadar Mavi Kuş onların mekânıdır” (s.70-71) diyerek Mavi Kuş'un kimsesizlere bir ev görevi üstlendiğini de söyleyebiliriz.

Hiranur DOĞAN 11-B

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Mustafa Kutlu'nun Uzun Hikâye Adlı Eserinin İncelenmesi

Mustafa Kutlu tarafından 2000 yılında yayınlanan bu eser adı gibi uzun hikâye türünde yazılmıştır. Bu kitabıyla hikâyeciliğinden farklı tarzda bir eser verse de, tam olarak bu özelliğinden uzaklaşmamıştır. Naif ve zarif tarzda yazılmış olan eser tek solukta okuru son cümleye getirmektedir. Mustafa Kutlu'nun sade, akıcı ve Anadolu kokan dilini burada da görmekteyiz. Sıkça geriye dönüş tekniği kullanılmış olması da okurun dikkatini canlı tutmayı amaçlamaktadır. Gezin bir hayat anlatılması hasebiyle kitap aslında küçük küçük hikâyelerin bir bütünüdür.

Kitapta Bulgaristan göçmeni Ali ile oğlunun sıla özlemi kokan hikâyesi, Mustafa'nın ağzından anlatılmıştır. İlk olarak nam-ı diğer Sosyalist Ali ve annesi Feride'nin hikâyesini anlatmakla başlıyor işe. Annesini, babasına vermemelerinden sebep kaçarak evlenmeleri

ve bunun sonucu olarak devam eden bir göçebe hayat... Bu hayatın içine sinmişliğinden sıkça bahsediyor Mustafa, babasına sık sık 'Buraya yerleşiyor muyuz?' diye sorması da buradan geliyor olsa gerek. Vagondan bir evde bir süre hayatlarını idame ettirmeleri de bize hayatının kendisinin de göçebe olduğunu bir kez daha gösteriyor.

Kitapta saka kuşu, küpe çiçeği, kitaplar, mızık ve daktilo sıkça kullanılmaktadır. Bunlar Mustafa'nın annesi Feride'nin ölümünden sonra babasıyla birlikte devam ettikleri göçebe hayatta, yanlarından hiç ayırmadıkları eşyaları oluyor. Ve kitap bize sıkıntılı bir hayat içinde, umut dolu insanları gösteriyor. Sonuç olarak kitap, dili ve anlattıklarıyla okura güzel bir an yaşatmayı başarıyor.

Süleyman ÖZGEN 11-H